

John Boyne

De witte veer

Tombland

NORWICH, 15-16 SEPTEMBER 1919

Tegenover me in de treincoupé zat de bejaarde dame met het vossenbontje om haar hals herinneringen op te halen aan de moorden die ze in de loop der jaren had gepleegd.

‘Die dominee in Leeds bijvoorbeeld,’ zei ze met een glimlachje terwijl ze met haar wijsvinger op haar onderlip tikte. ‘En die oude vrijster uit Hartlepool met het tragische geheim dat haar ondergang betekende. En dan natuurlijk de actrice uit Londen, die het aanlegde met de man van haar zuster toen die terugkwam van de Krim. Ze was niet goed snik, dus dat kan niemand me kwalijk nemen. Maar het spijt me wel een beetje dat ik dat dienstmeisje op Connaught Square heb laten doodgaan. Dat was een hardwerkend meisje uit een keurige familie uit het noorden. Misschien had zij niet zo’n gruwelijk einde verdiend.’

‘Dat vond ik een van de beste,’ zei ik. ‘Als u het mij vraagt heeft ze haar verdiende loon gekregen. Ze had brieven gelezen die niet voor haar ogen bestemd waren.’

‘Ken ik u niet ergens van?’ vroeg ze, terwijl ze iets naar voren leunde en met half toegeknepen ogen naar iets bekends in mijn gezicht zocht. Een sterke geur van lavendel en gezichtscreme, een dikke laag bloedrode lipstick op haar mond. ‘Ik heb u eerder ontmoet.’

‘Ik werk voor de heer Pynton bij Whisby Press,’ zei ik. ‘Mijn naam is Tristan Sadler. We hebben elkaar een paar maanden geleden ont-

moet tijdens een literaire lunch.’ Ik stak mijn hand uit. Ze keek er even naar alsof ze niet precies wist wat er van haar verwacht werd voor ze hem behoedzaam drukte, zonder haar vingers helemaal om de mijne te sluiten. ‘U gaf een lezing over niet-detecteerbare gifstoffen,’ voegde ik eraan toe.

‘Ja, nu weet ik het weer,’ zei ze met een kort knikje. ‘U had vijf boeken bij u om te laten signeren. Ik was onder de indruk van uw enthousiasme.’

Ik lachte, gevleid dat ze me zich herinnerde. ‘Ik ben een groot bewonderaar van uw werk,’ zei ik. Ze boog minzaam haar hoofd, een beweging die ze verfijnd moest hebben door meer dan dertig jaar complimenten van haar lezers in ontvangst nemen. ‘Evenals de heer Pynton. Hij heeft al een paar keer gesproken over een poging u naar onze uitgeverij te lokken.’

‘Ja, ik ken Pynton wel,’ antwoordde ze huiverend. ‘Dat verachtelijke mannetje. Met zijn vreselijk slechte adem. Het verbaast me dat u het bij hem in de buurt kunt uithouden. Maar ik begrijp wel waarom hij u in dienst heeft genomen.’

Beduusd trok ik een wenkbrauw op en ze keek me met een vaag lachje aan.

‘Pynton heeft graag mooie dingen om zich heen,’ legde ze uit. ‘Dat zult u wel gezien hebben aan zijn voorliefde voor kunst en aan die krullerige banken die eerder thuis lijken te horen in het Parijse atelier van een of andere modeontwerper. U doet me denken aan zijn vorige assistent, die toen zo’n schandaal heeft veroorzaakt. Maar nee, geen sprake van, helaas. Ik zit al meer dan dertig jaar bij mijn uitgever en ben daar zeer tevreden.’

Haar gezichtsuitdrukking werd koel en ze leunde weer achterover. Ik wist dat ik een slechte beurt had gemaakt door een onderhoudend gesprek te misbruiken om zakelijke mogelijkheden af te tasten. Ongemakkelijk keek ik uit het raam. Op mijn horloge zag ik

dat we al een uur vertraging hadden en nu stond de trein alweer zonder duidelijke reden stil.

‘Dit is nu precies waarom ik nooit meer naar de stad ga,’ zei ze bruusk terwijl ze het raam probeerde open te zetten, want het begon benauwd te worden in de wagon. ‘Je kunt er gewoonweg niet meer op rekenen dat de spoorwegen je weer thuisbrengen.’

‘Laat mij u even helpen, mevrouw,’ zei de jongeman naast haar, die vanaf ons vertrek van Liverpool Street Station op flirtende toon met het meisje naast mij had zitten fluisteren. Hij stond op, boog zich naar voren in een walm van transpiratiegeur en gaf een stevige ruk aan het raam. Dat ging open met een schok en er stroomde een vlaag warme lucht en stoom van de locomotief naar binnen.

‘Mijn Bill is heel goed met machines,’ zei de jonge vrouw met een trots giecheltje.

‘Stil maar, Margie,’ zei hij en hij ging weer zitten terwijl hij haast onmerkbaar glimlachte.

‘Hij repareerde machines in de oorlog, nietwaar, Bill?’

‘Ik zei: “stil maar”, Margie,’ herhaalde hij, koeler nu, en toen onze blikken elkaar kruisten keken we elkaar even onderzoekend aan voor we onze ogen weer afwendden.

‘Het was maar een raam, liefje,’ merkte de romanschrijfster met perfecte timing op.

Het viel me op dat het meer dan een uur had geduurd voordat wij reizigers een woord met elkaar hadden gewisseld. Het deed me denken aan het verhaal over de twee Britten die na een schipbreuk vijf jaar lang samen op een onbewoond eiland zaten zonder ooit een woord met elkaar te wisselen omdat ze nooit fatsoenlijk aan elkaar waren voorgesteld.

Twintig minuten later zette onze trein zich weer in beweging en reden we verder, om uiteindelijk met meer dan anderhalf uur vertraging in Norwich aan te komen. Het jonge stel stapte het eerst uit,

ten prooi aan nerveuze opwinding, giechelbuien en haast om naar hun kamer te gaan. Ik hielp de schrijfster met haar koffer.

‘Erg vriendelijk van u,’ merkte ze afwezig op terwijl ze het perron rondkeek. ‘Mijn chauffeur moet hier ergens zijn om me verder te helpen.’

‘Het was een genoegen om u te ontmoeten,’ zei ik. Ik deed geen poging haar nogmaals de hand te schudden, maar boog verlegen mijn hoofd, alsof zij de koningin was en ik haar toegewijde onderdaan. ‘Ik hoop dat ik u daarnet niet in verlegenheid heb gebracht. Ik bedoelde alleen dat de heer Pynton graag schrijvers van uw kaliber in ons fonds zou hebben.’

Dit ontlokte haar een lachje – ik ben belangrijk, stond op haar gezicht te lezen, ik doe ertoe – en toen was ze weg, met een in uniform gestoken chauffeur in haar kielzog. Maar ik bleef staan waar ik stond, omgeven door mensen die van en naar hun perrons liepen, verloren in de menigte en helemaal alleen op het drukke treinstation.

Ik stapte van tussen de dikke stenen muren van Thorpe Station een onverwacht zonnige middag in en ontdekte dat Recorder Road, waar mijn logement lag, niet ver weg was. Maar toen ik daar aankwam was tot mijn teleurstelling mijn kamer nog niet klaar.

‘O hemeltje,’ zei de pensionhoudster, een magere vrouw met een bleek, grof voorkomen. Ik zag dat ze een beetje trilde, hoewel het niet koud was, en nerveus haar handen wrong. Ze was ook lang; het type vrouw dat door haar ongewone postuur direct opvalt in een groep mensen. ‘Ik ben bang dat we u onze excuses moeten aanbieden, meneer Sadler. We zitten de hele dag al met onze handen in het haar. Ik weet niet precies hoe ik moet uitleggen wat er is gebeurd.’

‘Ik heb u toch geschreven, mevrouw Cantwell,’ zei ik, terwijl ik mijn irritatie probeerde te onderdrukken. ‘Ik schreef dat ik hier iets na vijven zou zijn. En nu is het al zes uur geweest.’ Ik knikte in de

richting van de staande klok in de hoek achter de balie. ‘Ik wil niet lastig zijn, maar...’

‘U bent helemaal niet lastig, meneer,’ antwoordde ze snel. ‘De kamer had uren geleden al voor u klaar moeten zijn, maar...’ Ze viel stil en er verschenen diepe rimpels in haar voorhoofd; ze beet op haar lip en draaide zich van me af. Het leek wel alsof ze me niet kon aankijken. ‘We hadden vanochtend een vervelende kwestie, meneer Sadler, als ik eerlijk ben. In uw kamer. Of eigenlijk, in wat uw kamer zou worden. Nu wilt u hem waarschijnlijk niet meer. Ik zou hem niet aan u moeten geven. Ik weet niet wat ik ermee moet, eerlijk niet. Ik kan me ook niet veroorloven hem niet te verhuren.’

Ze was duidelijk van streek, en hoewel ik met mijn gedachten min of meer bij mijn plannen voor de volgende dag was, had ik met haar te doen. Ik wilde net vragen of ik haar soms ergens mee kon helpen toen er achter haar een deur openging en ze zich vlug omdraaide. Er verscheen een jongen van ongeveer zeventien jaar oud, naar ik aannam haar zoon; hij had haar ogen en mond, maar een slechtere huid dan zij, getekend door de jeugdpuistjes, die nu eenmaal bij zijn leeftijd horen. Hij bleef staan om me even op te nemen voordat hij geërgerd tegen zijn moeder begon te praten.

‘Ik zei toch dat je me moest roepen zodra meneer zou arriveren?’ zei hij boos.

‘Maar hij stapt net binnen, David,’ protesteerde ze.

‘Dat is waar,’ zei ik, met een merkwaardige aandrang om haar te verdedigen. ‘Ik stap net binnen.’

‘Maar je hebt me niet geroepen,’ ging hij door tegen zijn moeder. ‘Wat heb je hem verteld?’

‘Ik heb hem nog niets verteld,’ zei ze. Ze keek me aan met een blik die aangaf dat ze zou gaan huilen als ze nog langer werd afgeblaft. ‘Ik wist niet wat ik moest zeggen.’

‘Ik bied u mijn verontschuldiging aan, meneer Sadler,’ zei hij.

Met een samenzweerderig lachje keek hij me aan, alsof hij wilde zeggen dat hij en ik het soort mannen waren dat wel wist dat niets ter wereld in orde zou komen als wij de vrouwen niet alles uit handen namen om het zelf maar te regelen. ‘Ik had gehoopt dat ik hier zelf zou zijn om u te verwelkomen. Ik had ma gevraagd me meteen van uw komst op de hoogte te stellen. We hadden u eerder verwacht, geloof ik.’

‘Ja,’ zei ik en ik vertelde hem over de onbetrouwbare trein. ‘Maar eerlijk gezegd ben ik erg moe. Ik had gehoopt direct naar mijn kamer te kunnen.’

‘Natuurlijk, meneer,’ zei hij. Hij slikte en keek naar de receptiebalie alsof zijn hele toekomst in het hout lag uitgetekend; daar in die nerf zat het meisje met wie hij zou trouwen, daar de kinderen die ze zouden krijgen en daar het zenuwslopende bekvechten waarmee ze elkaar hun leven lang zouden tergen. Zijn moeder raakte voorzichtig zijn arm aan en fluisterde iets in zijn oor; hoofdschuddend siste hij haar toe dat ze haar mond moest houden. ‘Het is één grote ellende,’ zei hij met stemverheffing toen hij zijn aandacht weer op mij richtte. ‘U zou kamer vier krijgen, ziet u. Maar helaas is kamer vier op dit moment niet beschikbaar.’

‘Kan ik dan niet een van de andere kamers krijgen?’ vroeg ik.

‘Nee, meneer,’ zei hij hoofdschuddend. ‘Helaas zijn ze allemaal bezet. U stond geboekt voor kamer vier. Maar die is nog niet klaar, dat is het probleem. Misschien kunt u ons nog wat extra tijd geven om hem in orde te maken.’

Hij kwam achter de balie vandaan en nu kon ik hem wat beter bekijken. Hoewel hij maar een paar jaar jonger was dan ik maakte hij de indruk van een kind dat de rol van volwassene speelt. Hij droeg een herenpantalon die iets te lang voor hem was, met de pijpen omgeslagen om dat te verhelpen, en een overhemd, das en vest die een veel oudere man niet zouden misstaan. Een beginnend snorretje

stond als een aarzelend lijntje op zijn bovenlip, en even vroeg ik me af of het soms geen snor was, maar gewoon een vuile veeg die die ochtend aan het washandje was ontsnapt. Ondanks zijn pogingen om ouder te lijken was hij duidelijk jong en onervaren. Hij had niet daarginds kunnen zijn met ons, daar was ik zeker van.

‘David Cantwell,’ zei hij even later en hij stak zijn hand naar me uit.

‘Het is niet goed, David,’ zei mevrouw Cantwell met een kleur als vuur. ‘Meneer zal vannacht ergens anders moeten logeren.’

‘Waar dan?’ beet de jongen haar met stemverheffing toe, op een toon alsof hem onrecht werd aangedaan. ‘Je weet dat alles overal volgeboekt is. Waar moet ik hem dan heen sturen? Want ik zou het niet weten. Naar Wilson? Vol! Naar Rutherford? Vol! We zijn het hem verplicht, ma. We zijn het meneer Sadler verplicht en we moeten onze verplichtingen nakomen, anders krijgen we een slechte naam en is er wat dat betreft nog niet genoeg gebeurd voor één dag?’

Ik schrok van zijn onverwachte felheid en kreeg een beeld van het leven in het pension voor deze twee slecht bij elkaar passende stakers. Een jongen en zijn moeder, al vanaf zijn kindertijd tot elkaar veroordeeld omdat haar man, besloot ik, jaren geleden al was omgekomen bij een ongeluk met een dorsmachine. De jongen was natuurlijk te jong om zich zijn vader te herinneren, maar zette hem niettemin op een voetstuk en had zijn moeder nooit vergeven dat zij de arme man had gedwongen elk door God gegeven uur te gaan werken. En toen was de oorlog uitgebroken en was hij te jong geweest om te gaan vechten. Hij had zich aangemeld en ze hadden hem uitgelachen. Ze hadden gezegd dat hij een brave jongen was en dat hij over een paar jaar, als hij haar op zijn borst had, maar eens moest terugkomen. Dan zouden ze wel verder zien, als die godvergeten toestand dan nog niet voorbij was. En hij was teruggegaan naar zijn moeder en minachtte haar om de opluchting op haar gezicht toen

hij haar vertelde dat hij nergens heen ging, nog niet in elk geval.

Zelfs toen al verzon ik altijd zulke scenario's, zocht ik in het kreupelhout van mijn intriges naar in elkaar grijpende gebeurtenissen.

'U moet het mijn zoon maar niet kwalijk nemen, meneer Sadler,' zei mevrouw Cantwell. Ze steunde met haar handen plat op de balie. 'Hij is wat lichtgeraakt, zoals u ziet.'

'Daar heeft het niets mee te maken, ma,' hield David vol. 'We hebben verplichtingen,' herhaalde hij.

'En we zouden natuurlijk graag aan onze verplichtingen voldoen, maar...'

Ik miste het einde van haar betoog, want de jonge David had me bij mijn elleboog gepakt; het intieme gebaar overrompelde me en ik trok me los. Hij beet op zijn lip en keek nerveus om zich heen voor hij gedempt begon te praten.

'Meneer Sadler,' zei hij. 'Kan ik u onder vier ogen spreken? Ik verzeker u dat dit niet de manier is waarop ik de zaken hier graag regel. U moet wel een heel slechte indruk van ons krijgen. Maar misschien kunnen we even naar de salon gaan? Daar is op dit moment niemand en...'

'Prima,' zei ik. Ik zette mijn reistas voor mevrouw Cantwells balie op de grond. 'Hebt u er bezwaar tegen als ik die hier laat staan?' vroeg ik. Ze schudde haar hoofd en slikte terwijl ze alweer in haar handen wrong en erbij keek alsof ze op dat moment liever een pijnlijke dood zou sterven dan ons gesprek voort te zetten. Ik volgde haar zoon naar de salon, deels nieuwsgierig door de grote onrust die hier tentoongespreid werd en deels geërgerd. Ik was moe van mijn reis en zo vol tegenstrijdige emoties over de redenen van mijn verblijf in Norwich dat ik niets liever wilde dan direct naar mijn kamer gaan, de deur achter me dichtdoen en alleen zijn met mijn gedachten.

Feitelijk wist ik niet eens of ik mijn plannen voor de volgende dag